

o san 1983

san tan ni filanan — nimòrò 139
 sètanburu kalo — san 1983
 bp:24 - bamakò (mali)
 télèfòn: 22-21-04 CCP : 0155
 dòròmè 5

kibarudilans Kibaru et amadou sanvi kante

Kibaru

"KIBARU" ni "KABAARU" balikukalan dafalanw

mali ka yèrèta san yèlèma 23 nan

Kabini Mali y'a yèrèta san 1960 f. kana a bila nyiñan na, yèlèma caman donna baarakèlaw ka hadamadenya basigili la, dugubaw kònò.

Nka yèlèma min donna kungo kònò mègòw ta la sira caman kan, i n'a f. balikukalan n'a nafaw, baarakèminènw jènsènni ; sèrèw dencogo n'u bècego; hadamadenya sinsicogo n'a nyogònna, o yèlèma ye fèn ye min bènna kosèbè.

Mali ka farafinna jiginèstigiya dugali tè mègò kelen si nè ye. O ye Ala ka baara ye, k'a da sanjiko gèlèya kan, min kèra jakèng sababu ye, min kèra gèlèya basigili fana sababu ye.

Ni sigikafò ye daamu ye, jèkakè nyogòn tè. Nyènamaya sun ye dunkafa ye. Fèn bée lajèlen b. dunkafa kofè. O de kòsòn, an bée ka jè ka limaniya sòrò nyogònfe ; ka gèlèya sababu bòyòrò dòn; k'a dòn fana ko gèlèya kò ye nògòya ye.

balikukalan donba. dinyè kònò

Kabini san 1965, Sètanburu kale tile 8 ye seli ye dinyè fan bée kònò. O san na, kalankew minisi-riw ye tènsigi kè Iran welekanw kalanni kan, Afiriki jamaw kònò.

Jamana minnu sugandira • baara basigili nyèbila baara la, olu kèra Alizeri ani Iran ani Mali ye. O sugandili ma kè gansan, bawo, ji gansan tè kumu.

San 1968 b. se tuma min na, • y'a sòrè Mali ye sira jan beli balikukalan na. Kalansow ni kalan-denw cayara dènin dènin fe ka se yèrèkalan ma.

"NYETAA"; "KIBARU"; "FASO KUMAKAN" olu dilanna bamanankan na ; "KABAARU" dilanna Mèti, fulakan na; nyègèndanw kèra balikukalanse ani seké ni dònko minisiriso fè bamanankan na, sèbènni suguya bée kan.

Mali balikukalanse ani Mali kibarudilans kèra Afiriki mègòw kalanyèròw ye a baara la. O bée lajèlen kèsòn, balikukalan seli tè se ka kè kòncinin ye Mali kònò, bawo, a kèra sababu nyuman ye ka jamanadenw b. dibi la.

BAMAKÒ KIBARUSO

ka bò welesebugu

dònniyasow dayèlèli

zanwuye kafo tile 13 fo a tile 20 don, san 1983, waleya na faramaw kera Moriyanbugu ni Nkotorobugu, Welesebugu arondisiman na.

o waleyà sòròla Mamadù Kaba Jakite ka taamà sen fè, okutòburu kalo tîle 15 fo a tîle 19 don, san 1982, ka nin dugu mògòw kumanyògònya. Mamadù Kaba Jakite ye baarakèla ye minisiriso la, min nyèsinnen don an ka sekow ni dònkokòw yirìwali ma.

sègèsègèli de kèra taama fòlò in kun ye, ni ka baara in yèrè dantigè dugu caman na, ni ka dugu mògòw lamèn baara in kun kan. o dé fèmènen kò, Mamadù Kaba Jakite seginna ka na dònniyasow dayèlè Mòrijanbugu ni Nkorobugu.

Three small circles are arranged in a triangular pattern, with one circle at the top and two circles at the bottom.

kalanso dayèlè don, Mamadu Kaba Jakite ye kuma ta,
ka dònniyasow dayèlè kun n'u ladon cogo bée lase jama
ma, a ko : lakòlikalan tè, baliku'kalan tè, morikalan tè
fana. a ko : nin ye kalanso min ye, kunfinw wo, mógo
kalannenw wo, bée lajèlen bë se ka dònniya sòro kalan-
so in na.

a ko : kən talan (ni dəw b'a wele ko "maystofðni") bë
di dugu məgðw ma, ka bila dənniyasow kðnð. miiriyaw
ni hakilina nyumanw bë ta o kən talan nimmu na, hada-
madanya nyètaa sabatili la, ka da baganw jiidili siraw
kan, ani duguw haminankow nðgðyali. n'o këra, dugu
məgðbëe na se ka na o kumaw lamèn, ka kunnafon i sòrð
o sira bëe lajèlen kan. n'a y'a sòrð, kuma talen ninnu
ye jamana nafalan ye, u na se ka jënsèn arijomali fë.

baarada caman bë Welesebugu, o baaradaw sigi kun
ye cikélaw de ko ye. Mđrijanbugu ni Nkđrđbugu mđgđw
bë se ka tqa ni mayetofđni ye o baarada kelen kelen na,
k'u hamina nyininkaliw kè, ka na olu lamèn, k'o gérëntè
gén ká bò dugu kđnò sira bée lajélen na, i n'a. fò, sènè-
kè, baganw, denmisènw ka panaw, jì ni kungo, foroba
bagra, n'a nyđađnnaw:

dugu wèrèw la dònnikèlaw fana kan bë se ka ta, ka na
o lamèn dugu kòndé.

dugu cèkòròbaw fana bè se ka dèmè kologirin nyèsin dònnyaso in ma. barisa, dònnyia bè bò mògòkòròbayan-fan, ka taa denmisèn vanfan.

1

arondisiman nyémogó Berehima Mamadu Sila ye foli kè
dugu mógotye, ka laadilikanw ni "jantoyèrèla körò ko
ka nyi" da o kan. barisa, minén ladonni n'u baarali ko
nyuman béké sababu ye ka ko belebele nyè, don min tè
bi ye, nka o don sababu ju ye bi ye.

a ko : mōgōw k'a dōn ko kō dābōlen dōn, n'olu y'a fōlōw ye Kati kafo kōnō. n'a nyēna, tōw na bō kui fōlōw nun ma. n'a tinyēna fana, a na tōw bali k'a sōrō. a sōrōla ka kangari da mōgōw ye ko : "n'i ye nyinēwo sēn ni kolonkala ye, wo bē geren".

1

Welesebugu depite Danyèli Samaké sordla ka jama fo tònba n'a yèrè togò la, k'ak'a nisondiya jira waleya na-famaw sigili la Môrijanbugu ni Nkôrðbugu. a ko nin mabala ale la ; barisa, Welesebugu arðndisiman baaradaw cèsirilen dòn su ni faso ka tònba kùntilenna n'a naminankow nðgðyali ye.

o tuma na sa, Moriyanbugu ani Nkðrðbugu k'u jjia,
k'u cësiri ka dannaya minèn in fa, ka kunnawolo di mò-
gðw ma, minnu miiri n'u hakili bë arðndisiman ka bónð-
gðla la joona.

a ko : cèkòròba sabali' dira u ma bi. mògò si man kan ka sa n'i ta ye i kóné tugun, i k'a fò, k'a bila i denw ni i módenw ni i tufafuw nyè. bawo, kòròlenw bè ka funùn, k'a da mògò kòròw dògòyali kan. o la, ni bi bòra a la, mògò si kan'a fò ko n'a kan tara, ko o fè mago nyè. n'a m'a nyè bi, sini a n'a nyè. bawo, waati bée n'a 'ako dòn.

despite Danyèli Samakè y'a jira ko n'u b'u jjia, u k'k'jjia; n'u bè wuli, u ka wuli, n'o tè, cèkòròba sèball kèra u dò ve ka ban.

○

a föra kò kan talan n'a minènw bë kalifa mògò kelen na dugù kònò dugù mògò bëe tògò la, ka tòn sigi dugù-denw yèrèw fè, ka nyèsin baara in ka nyètaa ma. o la, aròndisiman nyèmògò sòròla ka tòn mògòw dantigè, k'u tògòw sèbèn, ka sòrò, ka minènw kundài, k'u tògòw d-

- Mòrijanbugu : Daba Samakè (kònseyi mðgð)
 - Nkòrðbugu : Burama Samakè (balikukalanden)

Bubakari Kulibali

Afiriki tònba ye sira sòrò

Afiriki tònba ka gèlèyaw kofora kibaru nimòrò '33 kònò, a nyè 12 la, an nisòndiyalen bë aw ladònniya bi, k'a fò ko Afiriki jamana kuntigiw ka nyogònye kèra zuwèn kalo tèmènen na, nyogònye min kèra sababu ye ka tònba ka gèlèya ninnu nògòya kosèbè.

Afiriki jamana kuntigiw ka tònsigi tan ni kònòntònnan kèra zuwèn kalo tèmènen Ecopi faamadugu la, n'o ye Adisabeba ye.

◦◦◦

tònsigi min kèlen filè nin ye k'a kè wasa ye, o tun ma se ka sira sòrò sinyè fila san 1982 kònò, Saharawi ni Cadi konyèw kosòn.

a tun sera hakè dò la, min tun bë se ka na ni tilali ye Afiriki jamanaw ni nyogòn cè, fo k'a se Afiriki tònba yèrè cili ma, nyogònfamubaliya siratigè la : dòw bë Maròku fè, olu tè Saharawi fè ; dòw bë Saharawi fè, olu tulo tè Maròku n'a nòkan mògòw ka haminankow la. dòw bë Cadi peresidan fè, n'o ye Hisèni Habere ye ; dòw yèrèw t'a fè k'a tògò yèrè mèn u tulo la.

◦◦◦

waati jan kèra nyogòn kumanyogònya la ani kérè fè baaraw, minnu kèra sababu ye ka tònsigi tan ni kònòntònnan in baaraw daminè, bèn ni kelenya matarafalì hukumu kònò.

o kòrò ye ko Afiriki jamana kuntigiw siranna tògò jugu kòrò, ka fara nyogòn kan ka gèlèyaw latèmè, ka nyogòn laadi ka baaraw kè o kan kan, walasa dinyè kana tigè u la, dinyè kana tigè Afiriki ka bèn n'a ka kelenya la.

tònsigi tan ni kònòntònnan in kelen ka sira sòrò, o kèra nisòndiyen ani wasa ye an bëe bolo. bawo, ni

Afiriki jamana kuntigiw tun tilala, ni Afiriki tònba tun cira, a tògò jugu tabaga tun ye an ka jamana bëe lajèlen de ye.

nka, ala ma són tònba in ka ci. o misali ye bénkanw de ye, minnu basigira Adisabeba tònsigi in sen fè :

- bèn kèra Afiriki tònba peresidan sigili kan, k'o bonya dì Ecopi jamana kuntigi ma.

- bèn kèra Maròku ani Saharawi ka cogoyaw la. bawo, Saharawi nyèmògòw sònna k'u sen bò tònsigi in

na, k'u dèn kérè fè fòlò, walasa Afiriki jamana kuntigiw ka lajèba ka se ka sira sòrò.

- bèn kèra tònsigi mugannan baaraw kè yòrò kan, k'o kè Konakiri ye, Lagine jamana kònò, san 1984 nata la.

- bèn kèra Cadi konyè la, k'a d'a kan, a jirala ko peresidan min bë fanga la sisan, o de ka kan ni Cadi sigi yòrò ye tònsigi in na.

- bèn kèra Afiriki tònba ka wale kètaw la, Afiriki ani dinyè haminankow la.

musow jòyòrò kalanko la

na mana tobi cogo o cogo, ni kògò t'a la, a tè diya. ni kògò ko dun bë se ka sòrò an bara kan sèbènni na, o ye musow de ye. barisa, kabini bi ma se, bëe b'a dòn ko muso de ye du ye, duw dun de ye dugu ye, dugu fana ye jamana ye. walasa jamana bëe ka kalan, fo du kelen kelen de ka kalan. o kòrò ye ko musow ka kalan ko ka kan ka kè dugu kelen kelen bëe haminanko ye.

◦◦◦

balikukan ko ni kibaru ko daminèna. Mali kònò, a ka c'dni san

tan ye sisan. o waati jan kònò, kòlòsili kèra, k'a dòn, ka da a la ko musow jò yòrò man girin a kow la. ni musow dun tè fèn min ju la, i b'a sòrò, o fèn man di.

n'o ye tinyè ye, Mali musow de ka kan ka nyininka. bawo, mògò si kunko tè se ka nyènabò a yèrè kò. fosi dun tè se ka labèn fana, ni a tinyè yòrò ma dòn.

o de hukumu na, kibaru b'a nyini kibaru kalanbagaw bëe fè, u ka sèbènw ci, ka musow ka kalanbaliya kun fò, ani fura min b'a la.

kònò jèlen de bë bii fò.

tali kèra "faso kumakan" na, ka kibaru nyè in labèn.

Tayiru Banbera ka maana:

Daa na

u sòròla ka laban
(karamògò, n ka i nyininka),
nin ka ci bila Segu lamini dugu ma.
Segu lamini dugu sòròla ka laban
tile dèbè jì jòlen kò,
u nana ka na nyògòn kè
(karamògò faaramasi djinan, n ka i nyininka)
Segu bulon wofonwula kòñò.

u nana tuma min na (n ka i nyininka),
bèe lajèrèlen taara i jatigila la
bèe lajèrèlen ye jatigila minè,
didumantigiso, didumantigiso,
min ni min ka di,
min ni min ka ko ye kùni nyògòn na.
i y'a dòn,
mògòya yèrè dilannen bè o tacbo lo kan,
i ka ko ni min ka ko bè bén,
i n'o hè taama ni nyògòn ye.

◦ ◦

ò, o tuma na (karamògò, n ka i nyininka),
jeli Dantè bè sòròka laban ka yaala
bamanankè nò fè, bamanan terentan.
ò, o bè sòròka laban
nin ka yaala a nò fè sa,
nin ka a da sumusumu.

a ko o tuma na :
- "jeli Dantè.."
a ko : - "naamu."
a ko : - "Dantè."
a ko : - "naamu."
a ko : - "an ka taa so sa,"
a ko : "ne y'a dòn,
ne ye ci bila cogo min na,
ci nalen bè lajè.
an ka taa an sigi sa,
an ka an sifanaw dun a dunko ma."

Dantè ko : - "o tè gasi ye",
a ko : "o tè baasi ye."
a ko : "o tuma na (n ka i nyininka),
n jatigi,"
a ko : "ne bè i dòn ;
n'i ye fèn min faga, n bèna o sibò."
a ko : "o tuma na, gasi tè",

a ko : "baasi tè."
u taara ka taa u sigi
u ye sifana dun.
bamanankè sigilen kònòñafilila,
a ko : - "jeli Dantè."
a ko : - "naamu."
a ko : - "jeli Dantè."
a ko : - "naamu."
a ko : - "ne hèna kelen nyini e yèrè fè
bamananw bèe nana sa,
bèe bè (n ka i nyininka) terisira, nyinsira.
an ka a lajè sa,
ka taa an dèn bamananw da la,
ka u òòlòminkan mèn.
n'an y'a sòrò, u na sòn an ka fangako ma,
an na o dòn ka si.
ni u tèna sòn an ka fangako vèrè ma,
ni an bè dabali min siri (n ka i nyininka),
an na o siri."
a ko : - "o tè gasi ye,"
a ko : "o tè baasi ye."

u sòròla ka laban (n ka i nyininka)
u ye u nòñkòñma u nò na.

◦ ◦

o kèra tuma min na (karamògò),
u sòròla ka laban, u wulila,
u ye Segu minè kogoseleke,
u y'a minè kogoseleke.

u sòròla ka laban (karamògò),
ka se baroda fòlò min na,
èe, dò ye i kanto ko :
- "Boliko don wa ?"
a ko : - "ònhòn, ne don."
- "èe", a ko : "n kòrò,"
a ko : "e nana wa ?"
a ko : - "ònhòn, ne nana."
- "èe", a ko :
"an dun welekun ye jumèn ye ?"
- "èe", a ko : "wa, n fa, fara n na koyi.
n tè n nakun dòn, n tè mògò nañun dòn.
aw bèe ye Daa dòn.
kabini Monson ma saya,
a tè malo mògò ma.

cogo fanga la

Monson salen,
a ye són k'a fò (karamògò),
ko a bè sigi fanga na."
- "èè", a ko : "n kòrò, o tè bò u da.
anw cèkòròba dama minnen cè la
sini bulon wolonwula kònò,
Daa k'a fò ko a bè sigi fanga na ?
a binaakèw bè yen nin nò,
a kòròw bè yen,
olu ma fangakokuma fò,
Daa k'a fò sini
ko a bè sigi fanga na ?
è, a na kè komin sini,
komin ñala tè ka a dilan wo."

a ye jelikè kòri ncèncènin
(kabako fa dununya, n ka i nyininka),
a ko : - "an ka yan bila ;
ninnu tè sòn an na sini wo."

a sòròla ka laban nin ka i to o la,
a ye baroda wèrè sègèrè.
a ye i dèmèdèmè komin, i n'a fò, furu jugu :
furu tè sa, a kunkankòròfò tè ban ;
nyè kolon koliji ka ca ;
"a kè ala ye, i ka n kanu",
ni o kanu bòra, labanko tè a la.
"kè mògò fè, mògò min ko a b'i fè",
nyamakala (n ka i nyininka),
sani i ka i jatigi kanu,
jatigi de ka kè i fè.
ni i jatigi ma kè i fè,
i ka kanu ye fu ye.
bari, a tè i nafa,
i bonya tè a yòrò (n ka i nyininka),
a tè i ham.

a ko : - "nín tè gasi ye,
nín tè baasi ye."
a seginna ka laban,
a taara baroda wèrè min na,
u y'a sòrò (bisimila rahamani rahimi),
yen ka jugu tasuma ye.
bamanan kònì bè ka a fò :
- "tanna dí n ma Nyèba o ;

koro nyè kelen don, o dí n ma,
n ka n min."

◦◦◦

è, maanu, saya don bè na, balo don tè kelen ye,
è, maanu, balo don ni saya don tè kelen ye,
baliku mana nin bila i hakili kònò ka ban
(n ka i nyininka),
o tuma na, mògòya nyèna.
nka, ni e de ye i miiri
ko i bè na malo don min na,
ko o ye saya don ye,
i tè malo (karamògò faaramasi dunan),
saya tè bò,
a kèra ciya jugu fila ye.
saya mana se dama,
i sin saya dalan ma,
i ka i da o kan.
ni malomafèn nana (karamògò),
cogo min bè se ka i bali malomafèn ma (karamògò),
i bè o dòn.
ò, nin ye kamalenkòròya diya de ye.

o de kosòn, an nyamaka law ko sa :
"ni cè sen karila, a bè tugu ;
n'i bolo karila, a bè tugu ;
o tuma na, nka, ni mògò galabu karila ka ban,
baliku galabu de ye i ka fèn bée ye,
ni o kònì tinyèna i la ka ban
(karamògò faaramasi dunan, n ka i nyininka),
a ko nògòyara."

◦◦◦

i k'a dòn,
u ye Segu lòmini bée lajèrèlen taama sa nin ka a ban,
u ma mògò si kelen ye Segu,
min ko ko a ka sigi fanga na sini Segu yan,
ko o ka dí an ye.
bée ko ko a tè se bò a da,
ko ni a bòra a da,
ko a na kè komin ñala yèrè tè ka a dilan yèrè fewu.
"cakuru ni case,
Seri ni Lasa."

(a tò bè bò kibaru nataw kònò)

n'b'a fè ka aròndisiman

a fòra kibaru tèmènen kònò ko Mali erezòn wolonwula tilalen bè sérèkili 46 ni nyògòn cè.
o sérèkili 46 fana tila tilalen bè, ka kè aròndisiman 280 ni komini 12 ye.

Mali aròndisimanw

- aròndisiman ka ca sérèkili dòw la, ka tèmè dòw kan :
- aròndisiman ka ca sérèkili min na, o ye Kayi sérèkili ye : aròndisiman tan bè yen, ani komini kelen.
- aròndisiman man ca sérèkili min na, o ye Kangaba sérèkili ye : aròndisiman fila de bè yen.

- n'i ye san 1976 ka jateminè lajè, i b'a dòn ko mògò hakè tè kelen ye aròndisiman bèe kònò :
- mògò ka ca kòsèbè aròndisiman min na, o ye Nyono aròndisiman ye : o mògò bè taa bèn mògò 67534 de ma.
- mògò man ca aròndisiman min na, o ye Tin-Zawatèni aròndisiman ye, Kidali sérèkili kònò : o mògò hakè tè tèmè mògò 68 kan.

aròndisiman nyèmògòya

jamana mara konyèw minisiri de bè forobabaarakèla dòw sugandi, k'u kè aròndisiman nyèmògò ye, ni dòw b'u wele ko "aròndisiman kumandan". o kò fè, gofèrènèri de bè u kelen kelen sigi u ka yòrò la.

aròndisiman kumandan ka baara nyèsinnen bè aròndisiman yiriwali ma. o kama, aèle de ye aròndisiman forobabaarakèla bèe nyèmògò ye : a bè u ka baara kelen kefen bèe kòlòsi, walasa o bèe ka taa sira kelen fè, n'o ye aròndisiman yiriwali sira ye.

forobatònbà jèkulù : susèkisòn

dugu minnu bè aròndisiman kelen kònò, olu komitew mana fara nyògòn kan, k'u kè kulu kelen ye, o de ye susèkisòn ye.

susèkisòn biro b'a ka laada tònsigi kè sinyè kelen kalo o kalo. nka, a bè se ka tònsigi baralen kè.

susèkisòn bè lajèba kelen kè kalo saba o kalo saba, lajèba baralen fana bè se ka kè.

yiriwali jèkulù

sérèkili ka yiriwali jèkulù fila bè cogo min na, aròndisiman taw fana bè tèn.

yiriwali komite

o ye baaranyèdonnaw ka jèkulù ye, minnu bè u hakilinataw jira, baara kèteaw bè se ka kè ka nyè cogo min na. sèriwusida minnu bè baara kè aròndisiman kònò, o kungtigiw de bè kè komite in mògòw ye. a nyèmògòya bè aròndisiman kumandan de bolo.

kònseyi

kònseyi bè jama hakilinata de jira baaraw kèli la.

aròndisiman kònseyi mògòw bè suganai dugu kònseyi w mògòw cè la, nka, dugu kelen kelen ka kònseyi mògò tè se ka don o kònseyi la. bawo, kònseyi mògò mana caya ka dama tèmè, sòsòli bè caya, bénbaliya bè don duguw ni nyògòn cè ; o dun tè kònseyi sigi kun ye.

o kama, duguw bè fara fara nyògòn kan, k'u kè kuñuw ye : dugu minnu ka dinyèlatigè walew sirilen don nyògòn na, olu bè jè ka kè kulu ye, min bè wele ko "yiriwali sèkitèri". o sèkitèriw de bè mògò dama dòw sugandi dugu kònseyi w mògòw cè la, ka don aròndisiman kònseyi la.

aròndisiman kònseyi mògòw ye mògò suguya fila ye :

- wote bè kè ka minnu ta yiriwali sèkitèriw fè,
- ani mògò minnu bè ta tònbolo kunda, tònbolo minnu sigilen bè aròndisiman kònò sòrò yiriwali kama, ani hadamadenya sabatili kama. nka, o mògò hakè man kan ka tèmè yiriwali sèkitèriw ka mògò sugandilenw tilancè kan.

u 'ka tònsigi fòlò la, kònseyi mògòw bè wote kè ka nyèmògò ni nyèmògò dankan sigi, ka bò u cè la. u bè mògò dòw sugandi, minnu bè don sérèkili kònseyi la.

kònseyi tònsigiw bè kè aròndisiman kumandan nyè na, ani susèkisòn mògò dò nyè na, min jòyòrò nyèsinnen bè yiriwali ko ma. aròndisiman kumandan dankan fana bè sòrò yen, ka kè kònseyi sèbènnikèla ye. nka, o mògò saba si man kan ka wote kònseyi mògòw fè.

n'yerè dòn ni kominiw

kominiw

sèrekiliw kònò, sariya ye marabo
lo kérénkérénnenw yamaruya, minnu
tè arondisiman si fè. olu tògò ko
"komini". an bè bi min na, komini
12 bè Mali erezònw la. Bamakò ka
komini 6 bè fara olu kan, k'o bée
lajèlen kè komini 18 ye.

dugu mana yiriwa, ka se hakè dò
ma, min b'a jira ko a mògòw faa-
muyalen don, u bè se u yèrè kòrò
dugu mara sira fè ani sòrò sira fè,
sariya b'o dugu kè komini ye, sariya
b'a jira ko don dò, arondisiman dòw
fana na se ka kè komini ye.

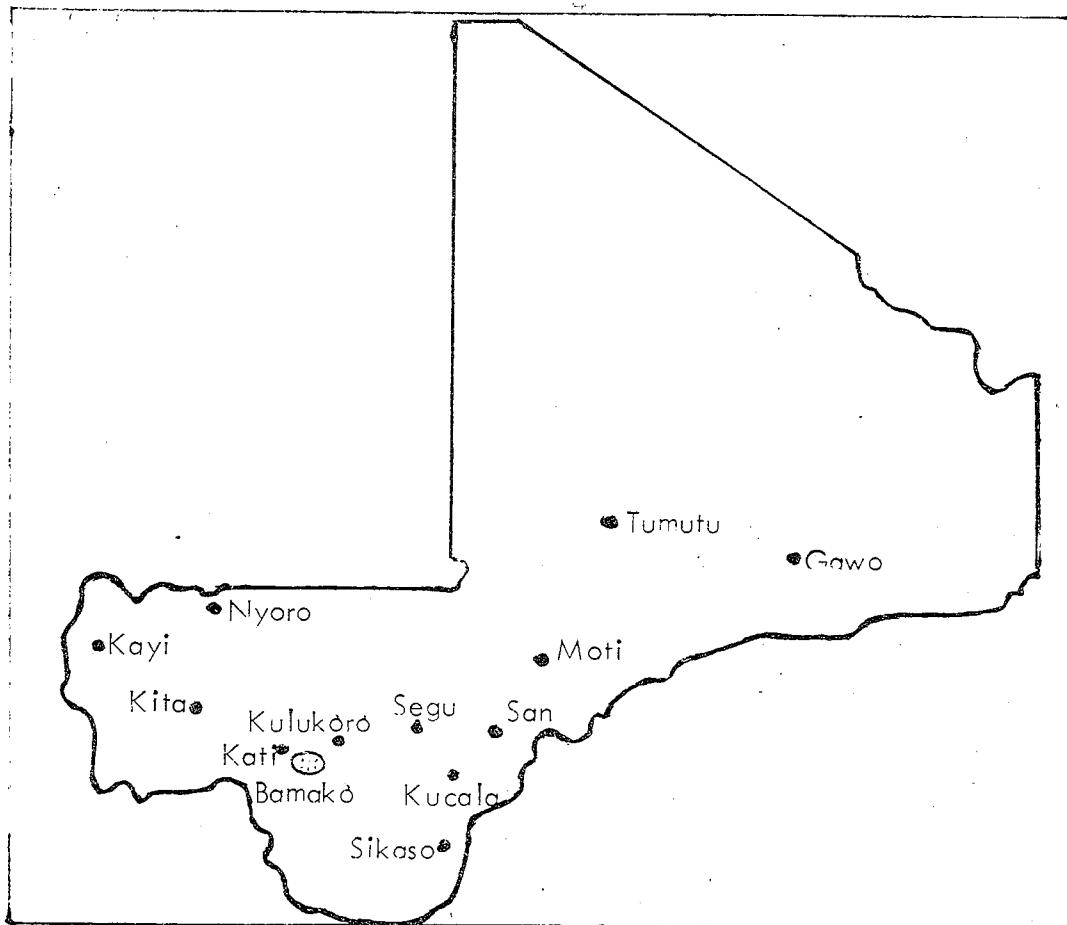
◦◦◦

wote de bè kè komini mògòw fè,
ka kònsèyi dò sigi. o kònsèyi fana
bè wote kè ka komini nyémògò sigi,
n'a bè wele ko "mèeri". mèeri ni
kònsèyi de bè jè ka komini ko bée
nyènabò.

forobatònba jèkulù min sigilen bè
sèrekili kònò kominiw la, o ye su-
sèkisòn de ye. nka, sèkisòn de sigi-
len bè Bamakò dugu komini kelen
kelen na.

◦◦◦

katimu dò filè, min bè kunnafoni
di kominiw kan. mògò hakè min sè-
bènna, o jateminèna san 1976 de la.
nka, k'a ta o san na fo ka n'a se bi
ma, komini kònò mògòw bè ka caya
ka taa a fè. bawo, san o san, mògò
wololen bè caya ni mògò faatu'enw
ye ; mògò caman fana bè bò wula
kònò ka na sigi galoduguw la.

kominiw	kin hakè	du hakè	mògò hakè
Kayi	5	3 598	49 431
Kita	7	1 515	17 491
Nyoro	8	1 081	11 717
Kulukòrò	10	1 670	16 134
Kati	11	2 046	24 831
Sikaso	13	3 473	46 503
Kucala	7	2 341	27 156
Segu	16	5 872	65 426
San	12	3 117	23 378
Moti	10	4 511	53 322
Tumutu	8	3 703	19 166
Gawo	7	3 056	30 863
Bamakò 1	9	5 865	51 588
Bamakò 2	8	4 609	90 895
Bamakò 3	19	4 739	93 092
Bamakò 4	6	7 043	92 857
Bamakò 5	8	6 289	58 608
Bamakò 6	10	3 860	32 189

kibaru kanubagaw

kuma kòròmaw

fèn dò bè dinyè na, a denyerè-ninnaman waati, a fitininnaman bè na. n'a ye kamaleny a sòrò, a bè bonya. nka, n'a kòròla ka kè cèkòròba ye, a bè dògòya, i n'a fò, a denyerè-ninnaman waati kòrò cogoya. o ye fèn jumèn ye dinyè na?

Saliya Kumare
Mungula

◦◦

muso kelen bè Mali kònò, a den ka ca baa saba ye. nka, muso in t'a dòn ko denw b'a fè, denw fana t'a dòn ko ba b'u fè.

ni ba banana, o ye denw bée bananen ye. nka, ni denw banana, o tè ba bananen ye.

o kòrò ye mun ye?

Fotigi Tarawele
Mamaribugu

◦◦

balofèn wòorò bè dinyè kònò, hadamaden bée bè balo ni o balofèn wòorò ye, n'o kelen y'i bali, i bè sa. o ye balo jumèn ni jumèn ye?

Dawuda Sidibe
Kosokola

muso kelen bè, a ye den wolo, k'a wolo. nka, a bée dògònin y'a tò bée gèn du la. yala, o ye mun fèn ye?

Mari Jara
Fasa

◦◦

fèn naani bè dinyè kònò, ni o fèn naani tè, bi bi in na, dinyè bè ban. o ye mun fènw ye?

Haji Jalo
Yanfolila

nyininkali

cèkòròba ye denw sòrò, denkè ni denmuso. cèkòròba ma den wèrè sòrò. ala y'a kè, denmuso nin ye kònò sòrò cèkòròba fè; a bangela denkènin na, o kelen na, cèkòròba ye a denmuso to a yèrè fè, k'a kè a muso ye.

cèkòròba n'a denmuso ye nyögòn mun ye? cèkòròba denmuso ni a denkè ye nyögòn mun ye, cèkòròba kelen na k'a denmuso kè a muso ye?

Usumani Kulubali
Kuwo

an ka yèlè dòonin

nin ye cè dò ko ye, n'o ye Yaya Jara ye.

ba caman tun bè Yaya Jara fè; don o don, suruku bè taa ka dò minè. o ganna Yaya Jara la, a taara numukè fè, ko a ka kon dò dilan.

numukè ye kon dilan; u ye kon don, o kon bè yèlè ka taa so kònò.

don dò la, suruku nana, ka na don so kònò. a donna dama, da tugura. a siranna, a ma se ka ba minè, a ma se ka bò. baw sirannen bè, suruku sirannen bè; dugu jèlen, suruku bè ka bo kè, baw bè ka bo kè,

sögòmadà fè, Yaya ko k'a bè taa baw da yèlè. a ye da yèlè, suruku bolila, ka na don a jukòrò. a sigira suruku kan.

suruku bolila n'a ye, ka na se mòdgòw ma; olu kulola. a tèmèna; u taara se sinsanw na. Yaya Jara binna yen.

a wulila, ka taama, ka na. a nana se a mòdenw ma, olu yèlèla a la. a y'u lakari, k'u neni.

halì sini, n'i ko : "suruku Yaya", n'i teri don, a' ka teriya bè tinyè.

Madu Tarawele
Ncèso

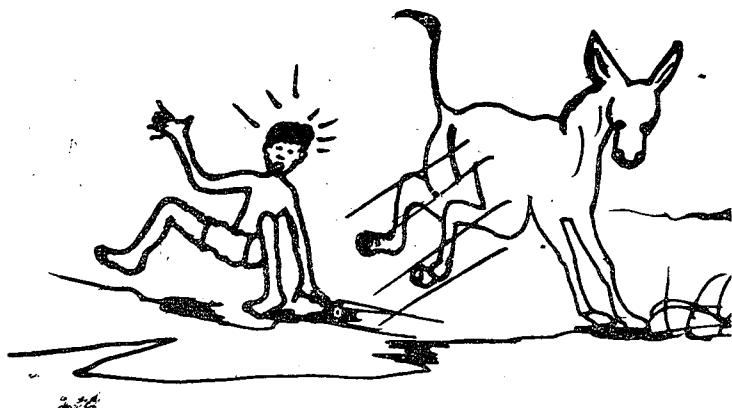
sòsòliba

an ye sòsòliba dò kè, sòsòli min juguyara kosèbè, fo kèlè tun bëna kè a la. sòsòli in tun nyèsinnen bè fali de ma.

dòw ko kunkolo tè fali la. dòw ko kunkolo b'a la; bawo, ko fèn o fèn, ni a bë ninakili, kunkolo b'a la.

ne kòni b'a nyini Malidenw fè, aw k'anw fara ka bò nyögòn na ni tinyè ye.

Mari Kanè
Bugukòrò

kuma yòrò

janto yèrè la kòrò ko ka nyi

ka bò kènyègè

juma tèmènen, an ye kibaruya dò mèn, n'b'a fè ka kunnafo ni dò dí o kan, n'o ye farikolo saniya ye.

a fòlò ye ji saniyalì ye, i'n'a fò, kòlòn ji ani ji dagaw datuguni ye, ani i yèrè kun jèya, n'i ka finiw ka jèya tuma bée.

a filanan, o ye ka nyamanw ni minèn kolonw bée dalajè yòrò kelen, ka mabò mògòw la.

a sabanan, o ye ka nyègènw sen, ka mabò kòlòn nà, a kana kè kòlòn

ji sanna na fana ; ka dumunifènw datugu, dímögò ni fènnýènamaninw kana sigi a la.

koli dòròn tè mògò jè, fo i ka nin baaraw kè ka nyè.

ne Jeli Mamadi Jabaate bè san binaani ni wòrò la bi, ne bè ala tanu ni balíkulakan ye. bawo, balíkulakan y'a to, ne ka bila an ka dugu faramansin feereli la. fèn min ka di fèn bée ye, o ye hakili ye.

Jeli Mamadi Jabaate

ka bò bugukòrò

ne bëna laadilikan nin sèbèn, ka nyèsin an balimamusow ma, minnu bë tobili la.

an b'a nyini u fè, u mana tobili kè ka ban, n'u bè dumuni bò, u k'a jateminè, tasa min pèntiri wòrònnè don, u kana dumuni kè o la, k'a d'a kan, a bè kè sababu ye ka bana dòw lase an ma, bana min man nyi an ka nyènamaya ma.

a ka kan, dumuni ka kè minèn na, minèn min jèlen don kosèbè.

Mari Kanè

kuma kòròma Jaabi

kuma kòròma bòra kibaru nimòrò 75 kònò, ko :

saranna ye sérékulu saba ye : fòlò, o y'a kòrò ye ; filanan, o y'a yèrè ye ; sabanan, o y'a dògò ye. jumèn de ka nyi nin saranna saba in na ?

jaabi :

saranna kòròkè ye : ni i y'i sara mògò la, ko a k'a fò ; n'a y'a fò, fo k'a dò fara a kan ; wa, a man nyi.

saranna yèrè ye min ye ; ni i y'i sara mògò la, n'a y'a fò, a ma fèn da a kan, a ma fèn bò a la, o de ye saranna yèrè ye ; o ka nyi.

saranna dògò ye : n'i y'i sara mògò la, n'a y'a fò, ka dèse a tò ma ; o fana man nyi.

kibaru kanubagaw

farafin san

ka bò koyan

a' ye nin lajè : kuma don, min ka gèlèn, kuma nin bë san kalo jate de kan.

mögò caman sigilen bë, ko : "nin ye kalo duuru ye". kibaru nana, ni farafin san kalo jate sèbènnèn hè a kònò, ko : "an bë kalo naani na nin ye".

dòw ko : "nin ye kalo duuru ye", k'a d'a kan, u b'a jate kungo kònò jiriw la, ko : "ni nin ye kalo naani ye, npegu ni gele dun denna..."; ko : "ni nin ye kalo naoni ye, nèrè min bë se, ka bèn foro nyama cè tuma ma, o dun bilenna..."; ko : "wa, baninkònò bë na nyaa da nin kalo la...".

ne ko : fèerè jumèn b'a to, jiriw ta jate bë se ka san kalo jate nògòya ? jiriw tè nkalon tigè.

Siriman Daa Jara

jaaibi

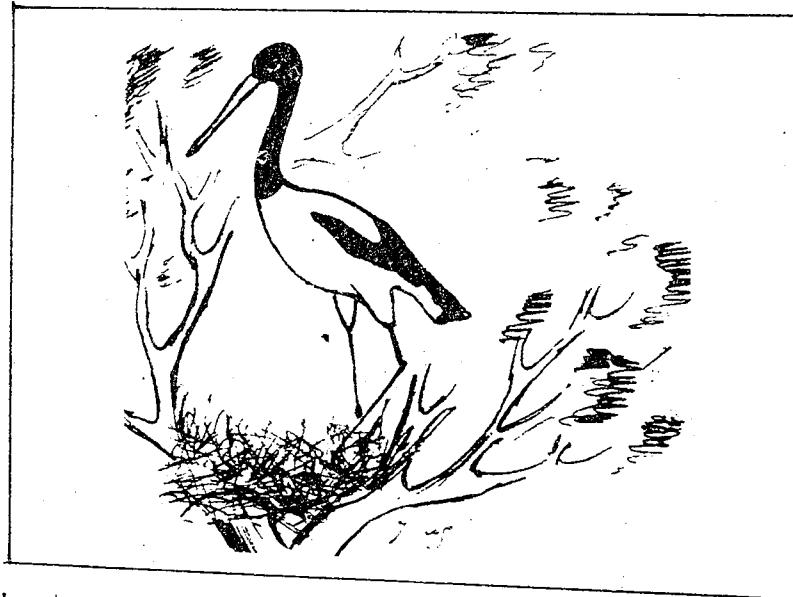
Siriman Daa Jara, i ka lètèrè diyara an ye. bawo, nin lètèrè nyògòn de bë mögò sòn hakili la.

farafin san kalo jate sèhèn ko daminèna kibaru kònò san 1979 la. Sekina Keyita de ye lètèrè ci an ma, ka bò Tofasadaga, ka san jate sèhèn dilannen kè a ka lètèrè kònò, ka dantigèli kuma da a kan ko : Tofasadagakaw y'a kòlòsi ko fili ka ca u holo farafin san kalo jateminè na ; ko : o la, ale ye baara kè, ka farafin san 1979 jate sèbèn dilan.

k'a ta san 1979 la, fo k'a se bi ma, san kalo jate sèbènna kibaru kònò san o san o hakili kelen de la. o kèra san jate sèbèn duuru ye, o wòorònan filè kibaru nimòrò in kònò, a nyè 12 la. nka, i ka lètèrè b'a jira ko halibì, sòsòli ma ban kalo jate ko la. i y'a fò cogo min, o ye kuma gèlèn ye, min ka kan ka lajè ji nyémajòlen na.

◦◦◦

i y'a kòlòsi cogo min na, jiriw tè nkalon tigè, jiri ko bë se ka san kalo jate nògòya. bawo, fèn de don, min bë yèlèma yèlèma san kònò, n'a tè a yèlèma tuma jè

abada. n'an ye kòlòsili kè, an b'a ye, k'a dòn, ko fèn wèrèw fana bë yen, n'olu bë yèlèma yèlèma san kònò, k'a sòrò, u t'u yèlèma tuma jè, i n'a fò, tile taama sira san fè ka bò kòròn na ka taa tilebin, ani dolow bò yòrò n'u bò waati su fè, ani funteni ni finyè ni sanji na coao, ani kabanògò ni sanpèrèn, an'a nyògònna caman. o fèn kelen kelen bée yèlèma yèlèma kòlòsili bë se ka san kalo jate nògòya.

◦◦◦

o kama, an bë wele bila, ka taa kibaru kanubagaw ye, minnu delila ka san kalo jateminè cogo lajè. Siriman Daa Jara ye kòlòsili kè ka jate min sòrò, k'a fò ko kalo min kèra kalo naani ye kibaru kònò, o ka kan ka kè kalo duuru de ye, n'u fana ye kòlòsili kè cogo dò la, ka o jate kelen de sòrò, u ka lètèrè ci an ma, k'an ladònniya a la. n'a y'a sòrò fana, u ka kòlòsili bënnna jate min ma, o ni kibaru ta kèra kelen ye san duuru in kònò, u k'an ladònniya a la.

o la sa, lètèrè mana sòrò ka bò dugu caman na, hakilinata min mana kè mögò caman ta ye, an bëna se ka san wèrèw kalo jate sèbèn bò kibaru kònò, k'a bèn o hakilinata de ma.

kuma yòrò

jateminè sèbèn

ka bò Nkasaso

ne y'a ye kibaru kōnò, i n'a fò, imòrò 127 la nyé 12 kan, ko "farafin san jateminè sèbèn". o kosoñ, ne ana y'a jateminè, n'ko : nimòrò 127 a nin man kan ka kè farafin san ja- e ye farafin dama tògò la ; cogo yèrè b'a la anw fè yan hamannana.

min hè kibaru in kōnò, o hè jate alo yèrè bò cogo ma, i n'a fò, labuw b'a jate cogo min. ne hè min na, o bè jate tile bò cogo fè anw è van. a ni tubabu kalo bè tali kè iyögón na döonin.

farafin kalo fòlò, anw ko o ma iamananna ko "kalofin". kalofin tile òlò bè bén nowanburu kalo cèman- :e ma, tile 15 hakè.

san kalo ye kalo 12 ye, i n'a fò, òw b'a jate kè cogo min na. san kalo fòlò ni filanan ye tile bisaba

jaabi

Abudułayi Sise, i y'a fò cogo min, san jateminè cogo ye fila ye : min bè jateminè tile bò cogo fè, ani min bè ateminè kalo bò cogo fè.

◦◦◦

kabini lawale fòlò fòlò la, mògò dòw delila ka san jate o cogo fila la. o siratigè la, kalo ni tile tè siya kelen ta ye cogo min, san jateminè cogo fana tè se ka kè siya kelen ta ye abada.

nka, i y'a fò cogo min na, Mali kōnò yan, san jate cogo fila bè sen kan : min bè jateminè tile bò cogo fè, tubabuw de y'o lase; an ma ; o de y'a to, an delila k'a wele ko "tubabu san jateminè". sanni ka tubabu se yan, an bènbaw tun bè kalo de lajè ka san jateminè; o de

ye farafin ta la. kalo sabanan ye tile 31 ye, naaninan ye tile 34 wali 35 ye (kalo naaninan bè tile 35 sòrò san naani o san naani). kalo duu-

runan ye tile 30 ye, ani kalo tòw bée, fo ka san ban.

a ni tubabu kalo jate bè tali kè nyogón na cogo min, o filè :

kalo tògò	tile	tubabu kalo
1. kalofin	30	k'a ta nowanburu tile 15 fo desanburu tile 15
2. nènèba	30	k'a ta desanburu tile 15 fo zanwuye tile 14
3. nènèlahan	31	k'a ta zanwuye tile 14 fo feburuye tile 14
4. finyè sumalen	34 (35)	k'a ta feburuye tile 14 fo marisi tile 20
5. finyè jalán	30	k'a ta marisi tile 20 fo awirili tile 19
6. funteni	30	k'a ta awirili tile 19 fo mè tile 19
7. ji fòlò	30	k'a ta mè tile 19 fo zuwèn tile 18
8. jiba	30	k'a ta zuwèn tile 18 fo zuluye tile 18
9. ji jénin	30	k'a ta zuluye tile 18 fo jti tile 17
10. còcò	30	k'a ta uti tile 17 fo sètanburu tile 16
11. karifanba	30	k'a ta sètanburu tile 16 fo okutòburu tile 16
12. tila tile	30	k'a ta okutòburu tile 16 fo nowanburu tile 15

Abudułayi Sise

y'a to, an delila k'o jateminè wele ko "farafin san jateminè". Mali kōnò yan, mògò si tè fili san jateminè tògò fila ninnu ma.

◦◦◦

min ye san jateminè cogo kura in ye, o ka nyi, fili si t'a la. bawo, n'i y'a tile hakè jate, a bè taa bén tile 365 ni lèrè wòorò de ma, n'o ye tile ka san jate jònijòn ye.

nka, i y'a fò cogo min na, o ye jateminè ye, min bè kè tile bò cogo de fè : an nyé bè kalo min na san fè, o n'a tè taa sira kelen fè. o la, kalo kelen kelen daminè don tè se ka dòn, ni sèbèn t'i bolo.

o bée n'a ta, ni bamanan bée bennna a kan k'a fò ko nin san jateminè cogo de ka di u ye, o bè se ka kè bamananw ka san jate cogo ye. bawo, a delila k'a fò ko "dinyè yèrè ye bén dé ye".

farafin san jateminè sèbèn

	kalo 1 dònba	kalo 2 lasiri fòlò	kalo 3 lasiri cèmancè	kalo 4 lasiri laban
kari	6 13 20 27	4 11 18 25	3 10 17 24	1 8 15 22 29
ntènèn	7 14 21 28	5 12 19 26	4 11 18 25	2 9 16 23 30
tarata	1 8 15 22 29	6 13 20 27	5 12 19 26	3 10 17 24
araba	2 9 16 23 30	7 14 21 28	6 13 20 27	4 11 18 25
alamisa	3 10 17 24	1 8 15 22 29	7 14 21 28	5 12 19 26
juma	4 11 18 25	2 9 16 23	1 8 15 22 29	6 13 20 27
sibiri	5 12 19 26	3 10 17 24	2 9 16 23 30	7 14 21 28
	kalo 5 arajaba	kalo 6 sunkalo makònò	kalo 7 sunkalo	kalo 8 selininnçinin kalo
kari	6 13 20 27	5 12 19 26	3 10 17 24	1 8 15 22 29
ntènèn	7 14 21 28	6 13 20 27	4 11 18 25	2 9 16 23
tarata	1 8 15 22 29	7 14 21 28	5 12 19 26	3 10 17 24
araba	2 9 16 23	1 8 15 22 29	6 13 20 27	4 11 18 25
alamisa	3 10 17 24	2 9 16 23 30	7 14 21 28	5 12 19 26
juma	4 11 18 25	3 10 17 24	1 8 15 22 29	6 13 20 27
sibiri	5 12 19 26	4 11 18 25	2 9 16 23 30	7 14 21 28
	kalo 9 seli furancè kalo	kalo 10 seliba kalo	kalo 11 jònminè	kalo 12 dònba makònò
kari	7 14 21 28	6 13 20 27	4 11 18 25	3 10 17 24
ntènèn	1 8 15 22 29	7 14 21 28	5 12 19 26	4 11 18 25
tarata	2 9 16 23	1 8 15 22 29	6 13 20 27	5 12 19 26
araba	3 10 17 24	2 9 16 23 30	7 14 21 28	6 13 20 27
alamisa	4 11 18 25	3 10 17 24	1 8 15 22 29	7 14 21 28
juma	5 12 19 26	4 11 18 25	2 9 16 23	1 8 15 22 29
sibiri	6 13 20 27	5 12 19 26	3 10 17 24	2 9 16 23 30

sènèkèla k'i hakili to a la ko :

- foro labèn bè kè kalo 6 la.

- dànni bè kè kalo 7 la.

seli minnu bè kè Mali kònò, n'olu jateminèn bè tubabu san jate dè la,
 olu bè bèn don minnu ma nyinan, o filè nin ye :

- zanwuye kalo tile fòlò, n'o ye tubabu san dàminè don ye : dònba, tile 27.
- zanwuye kalo tile 20, n'o ye Mali sòròdasiw ka seli ye : lasiri fòlò, tile 16.
- mè kalo tile fòlò, n'o ye baarakèlaw ka seli ye : arajaba, tile 29.
- mè kalo tile 25, n'o ye Afiriki ka seli ye : sunkalo makònò, tile 24.
- sétanburu kalo tile 22, n'o ye Mali yèrèmahòrónya seli ye : seliba kalo, tile 26.
- nowanburu kalo tile 19, n'o ye fanga ta seli ye sòròdasiw fè : dònba makònò, tile 25.